

σαν 8 χιλ. φράγκων, ἀλλ' ἀπεποιήθη νὰ τὸν πωλήσῃ, ὡς ἔργον, τὰ μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων του κατακριθέν.

Ἐν τῇ ὁμιλίᾳ του ἦτο ἐκφραστικώτατος, εὐθυμότατος, ἔτοιμότατος, ὁ Εὐγένιος Δελακροά, τὰ ἐξέχοντα προτερήματά του μῆπω περιοριζόμενα ἐν τῇ γραφικῇ. Καί τινα ἄρθρα, ἅτινα κατεχώρησεν ἐν περιοδικοῖς συγγραμμάσι περὶ τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου, τοῦ Γερικώλ, ἐπιτείνουσι τὴν ἐνθούμησιν τοῦ περικλυτοῦ ζωγράφου καὶ συγγραφέως δεινοῦ.

Η SONATA ΤΟΥ ΒΕΤHOVEN

ΚΑΙ Η ΕΚ ΣΟΥΝΙΟΥ ΑΝΘΟΔΕΣΜΗ

—

I

Ἐνῶ μόνῃ ἐν τῷ δωματίῳ μου καὶ ἐγκλειστος ἐκαθήμεν, ἀκούω φίλην χεῖρα ἐναρμονίως ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου μουσουργούσαν τὴν παθητικὴν Sonata τοῦ Βεθόβεν θεῖου μουσικοῦ, τῆς ἀνεξάντλητου ἐκείνης πηγῆς ἐμπνεύσεως καὶ ἁρμονίας. Μικρὰ δὲ ἀνθοδέσμη ἀνὰ χεῖρας, τὴν ὁποίαν ἑτέρη φίλη ἀγαθὴ μοι εἶχε κομῆσει ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Σουσιάδος Ἀθηνᾶς, κατ' ὀλίγον μεταβάλλει ὕψιν καὶ ἀντὶ τῶν χρυσοειδῶν καὶ ἡλιοκαύστων ἀγροστοειδῶν, τῶν ὁποίων τὸ ποικίλον τῶν ἀποχρώσεων καὶ τοῦ σχήματος πρὸ μικροῦ εἶχον ἐφελέσσει τὴν προσοχὴν μου, ἀντὶ τῆς αἰσθητικῆς ἐκείνης καὶ περιλυπτικῆς ἀνθοδέσμης, βλέπω ἤδη κόσμον θαυμάτων ἐνώπιόν μου διανοιγόμενον. Ἡ τῆς μουσικῆς ἁρμονία κατ' ὀλίγον αἰσθητοποιεῖται ἐν τοῖς κωδωνίσκοις τῶν ἀνθέων καὶ μοι παρέχεται μετ' ὀλίγον ἡ ζῶσα, οὕτως εἰπεῖν εἰκῶν τῶν μουσικῶν λόγων.—Τὸ μέγεθος, τὸ σχῆμα, ἡ χροιά καὶ ἡ θαυμασία ἐκάστου κωδωνίσκου κατασκευὴ προξενεῖ τῇ ψυχῇ μου γλυκυθύμους δονήσεις.—Ῥίπτω μακρὰν μου τὸ θαυματουργὸν τοῦτο εἶδωλον καὶ σπεύδω νὰ ἐξετάσω τὸ παράδοξον τοῦτο φαι-

νόμενον, ἀλλ' ἄλυτον! μετὰ σπουδῆς ἐπανερχομαι πάλιν πρὸς τὴν πολύφθογγον ἐκείνην λύραν, ἧς ἄνευ ἡ μουσικὴ εἶχεν ἀρχήσῃ νὰ ἀπωλέσῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἁρμονίαν, κατὰ πολὺ δὲ καὶ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἀξίαν.—Θέλω ν' ἀποτρίψω ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ ἵνδαλμα τῆς φαντασιώδους εἰκόνας τῆς ἀνθοδέσμης μου καὶ ἐγειρομένη τοῦ γραφείου μου σπεύδω πρὸς τὸ παράθυρον. Ἄλλ' ὦ Θεέ! νέον θαῦμα! νέον φαινόμενον! Τὸ κυανοῦν τοῦ Σαρωνικοῦ πελάγους, τὰ ἐπ' αὐτοῦ πλέοντα πλοῖα, ἡ μαρμαρυγὴ τοῦ ἐπὶ τῶν κυμάτων παίζοντος ἡλιακοῦ φωτός, μοι ἐπαναλαμβάνουσιν εἰς τὸ οὖς τὴν αὐτὴν τῆς μουσικῆς ἁρμονίαν, ἣν ὡς ἀπάτην αἰσθητικὴν ἔφευγον. Καὶ ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐκεῖ συμπληροῖ τὸ μουσικὸν μέλος ἡ ἔξω τῶν παραθύρων εἰκὼν. Τίς λοιπόν, εἶπον εἰς ἑμαυτὴν, εἶναι ὁ κόσμος οὗτος τῶν θαυμάτων; Ὁ δὲ νοῦς ἡδυνάτει νὰ περιλάβῃ τὴν πληθὺν τῶν περὶ ἐμὲ φαινόμενων; Τί συμβαίνει νοῦ; διατί τὰ αὐτὰ βλέπουσα καὶ ἀκούουσα ἄλλοτε δὲν ἠσθανόμην καὶ τὰ αὐτὰ ἀνάλογα τούτων αἰσθήματα; Δάκρυα ἐπλήρωσαν τοὺς ὀφθαλμούς μου, ἔπαλλεν ἡ καρδία ἐξ ἀφάτου τινοῦς ἡδονῆς, καὶ ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς μου μὴ δυναμένη νὰ ἐπαρκέσω εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν συγκινήσεων· ὁ δὲ νοῦς κεκοπιακῶς ἡδυνάτει ν' ἀκολουθήσῃ τὴν φορὰν τῶν ἐν ἐμοὶ ἐγειρομένων σκέψεων.—Κλείσασα τέλος τὸ παράθυρον καὶ πῶς φοδουμένη ν' ἀπαντήσω αὐθις τὴν ἀνθοδέσμη μου, πλανῶ μηχανικῶς τὰ βλέμματά μου ἀπὸ τῶν ἐπίπλων σκευῶν καὶ εἰκόνων τοῦ δωματίου διὰ νὰ ψηλαφίσω τέλος τὴν φεύγουσάν μου πραγματικότητα.—Πόσον ὁμως ἠπατόμην! Ἐνταῦθα, μάλιστα ἐν τοῖς ἔργοις τῆς ἀνθρωπίνου καρδίας καὶ διανοίας, ζωηροτέρᾳ ἔτι μοι παρεστάθη ἡ ἁρμονία τοῦ ἔσω μυστηριώδους βίου. Ἡ ἀρχὴ τὰ μέσα καὶ ὁ σκοπὸς τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἀνῆρπασαν τὴν ψυχὴν μου διὰ τὸ ἀκατανόητον πλῆθος τῶν λόγων τῶν περὶ ἐμὲ τῆς τέχνης προϊόντων.—Μὴ δυναμένη τέλος ν' ἀντιπαλαίσω διὰ τῶν ὄπλων τῆς διανοίας, ἐνδακρυς ἔκυψα τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον τῆς ὑψίστης ἐκείνης διανοίας, δι' ἧς τὰ πάντα ὑπάρχουσιν, ἔκλινα γόνυ ἐνώπιον αὐτῆς καὶ ἐπιλησμονοῦσα ἑμαυτῆς εἰς ἔκστασιν θείαν μετεφέρθη εἰς χώρας ἀγνώστους ἁρμο-

νίας και μελωδίας· ἡ δὲ καρδία ἀνησπάσθη εἰς ὕμνον εὐγνώμονα εὐαισθανομένη εἰς τοὺς μυχοὺς αὐτῆς τὴν οὐράνιον εὐλογίαν τῆς θείας ταύτης στιγμῆς, καθ' ἣν ἡ ἐνότης ἀποκαλύπτεται τὸν καθ' ὅλου βίου.

Ἐπανέρχομαι εἰς τὴν ἀνθοδέσμην μου καὶ πάλιν καὶ ἀποσυνθέτουσα αὐτὴν τὴν φορὰν ταύτην, ἀφόβως ἐξετάζω ἐκ τοῦ πλησίον· ἀλλ' ἡ φίλη χεὶρ νῦν ἢ μετὰ τόσῃς χάριτος κυμβαλίζουσα εἶχε παύσει· ὅθεν σειρά νέων σκέψεων μοι ἀνοίγεται θελκτικωτέρη καὶ μᾶλλον καταληπτή.— Τὰ αὐτὰ ἄνθη, ἐφρόνουν κατ' ἐμαυτήν, ἐφύοντο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους, ὃ ἐπάτουν εἰς ἀτυχεστέρους χρόνους οἱ πόδες τῶν ἀθανάτων ἡμῶν προγόνων, τὸ αὐτὸ εἶχον καὶ τότε σχῆμα, τὴν αὐτὴν χροιάν καὶ τὴν αὐτὴν ποιικιλίαν τοῦ μεγέθους καὶ ἐπομένως τὰ αὐτὰ διήγειρον αἰσθήματα εἰς τὰς εὐαισθήτους καρδίας τῶν φιλοκάλων κατοίκων τῆς Ἀττικῆς, οἱ δὲ ὄροι τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν δὲν φαίνονται μεταβεβλημένοι.

Ἀλλὰ ὁ μεγαλοπρεπῆς ἐκεῖνος ναὸς τῆς πολιούχου τῶν Ἀθηνῶν θεότητος, ἡ ζῶσα καὶ ὑψίστη εἰκὼν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος μένει σήμερον ἐρειπωμένος; Ἡ γῆ αὕτη, ἣν σήμερον πατῶμεν δὲν εἶνε καὶ ἡ γεννήσασα τοὺς πρὸ τριῶν χιλιάδων ἐνιαυτῶν ἀθανάτους ἡμῶν προγόνους; Μὴ δὲν ἔχομεν καὶ σήμερον τοὺς αὐτοὺς λόγους τῶν φυσικῶν ὑπάρξεων; μὴ τὸ κλίμα καὶ ὁ τόπος δὲν ἐξεγείρουσιν εἰς τοὺς κατοίκους τὰ αὐτὰ αἰσθήματα, τὰς αὐτὰς ιδέας;

Πόθεν καὶ διατί ἡ τόσον ἐκπληκτικὴ διαφορὰ μεταξὺ ἐκείνων καὶ τῶν νῦν κατοίκων;—Τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀποριῶν μου μὲ παρέλκυσε πέραν τῶν ἐπιτετραμμένων ὁρίων τῆς ἱστορίας, ἔσπευγε δὲ πρὸς τὴν φύσιν καὶ δι' αὐτῆς πτερυγίζουσα ἀνῆρθη διαλογιζομένη ἐν παραμυθίᾳ, ὅτι ἐλεύσεται καιρὸς, καθ' ὃν ὁ ἄνθρωπος τὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐρευνῶν καὶ πρὸς τὴν φύσιν αὐτὰ παραβάλλων, μέλλει νὰ γνωρίσῃ ἀκριβέστερον, πῶς ἅπασαι αἱ γνώσεις καὶ σύμψασαι αἱ τέχναι τὰ γεννήματα τῆς ἀνθρωπίνου διανοίας ἀφορμὴν καὶ αἰτίαν τῆς μιμήσεως καὶ ἀναπτύξεως ἔσχον αὐτὴν τὴν φύσιν. Καὶ ἐνταῦθα ἐλύθη μὲν τὸ πρόβλημα ἀκροῦντως, ἀλλὰ

μοι ἐφάνη, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μεταπίπτων εἰς παθητικὴν κατάστασιν, κατέπιπτεν ἐκ τοῦ ὕψους τῆς ἐν αὐτῷ δημιουργικῆς δυνάμεως, σκοπὸς δὲ καὶ τέλος ἀναδείκνυται ἡ ὕλική μόνον αὐτοῦ εὐημερία.

Ἐξήτάσασα τότε μετὰ προσοχῆς τὰ ἐν ἐμοὶ κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἠθικὰ φαινόμενα, τὴν αἰτίαν τῆς πρὸ μικροῦ κατεχούσης με ψυχικῆς διαθέσεως, καὶ ἐπανείδον τὸν ἄνθρωπον αὐθις αἰρόμενον μέχρι τοῦ θρόνου τῆς πηγῆς ἐκείνης, παρ' ἧς ἔλαβε τὴν ἠθικὴν ζωὴν, ἧς οὐδὲν τῶν ἐπὶ γῆς ζῶων μέτοχόν ἐστι· ὅθεν καὶ μετέβην εἰς τάξιν ἄλλων ὄντων ἔνθα παύει ἡ ὕλη ἐπιπράζουσα τὸ πνεῦμα.—Τότε τὸ ἄπειρον παρέστη εἰς τὸν νοῦν μου ὡς σημεῖον, ὁ χρόνος ἐμηδενίσθη καὶ ἡ ζωὴ ὡς αἰώνιος ὑπαρξίς μοι ἀφῆρσε τὴν μαύρην τοῦ θανάτου σκιάν. Ποῦ εἶνε τὰ πάθη σου, ὦ κόσμε, εἶπον κατ' ἐμαυτήν, ποῦ αἱ μικρολογίαι καὶ αἱ προλήψεις, ποῦ αἱ ἀδικίαι καὶ οἱ καταδιωγμοί, ποῦ τέλος τὸ πολυκέφαλον ἐγώ; Θεός! κόσμος! ἄνθρωπος, ἡ ἀγία καὶ ἀχώριστος αὕτη τριάς μὲ περιεῖχε πανταχόθεν, ἡ δὲ Πρόσδος μοι παρεστάθη ὡς ἡ καθολικὴ καὶ μόνιμος τοῦ παντός φορὰ.—Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν πρέπει νὰ τελειοποιῆται, ἀνέκραξα, τοῦτο ἀπαιτοῦσιν οἱ ἐν αὐτῷ ἐνεργοῦντες νόμοι, πρέπει νὰ προσομοιωθῇ τῷ ἑαυτοῦ πλάσῃ, πρέπει νὰ ἁγιασθῇ! Ἰδοὺ ποῦ μ' ἐπλάνησεν ἡ μικρά μου ἀνοδηόσημ! ὦ φύσις θεία! ἀκατάσχετος εἶνε ἡ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπιρροή σου, γενέτετρα πάντων τῶν ὄντων! θεία ἁρμονία! ὑψίστη δύναμις! ἐν σοὶ κεῖται ἡ πλήρωσις τῶν νόμων τοῦ Μεγάλου Θεοῦ.

Ἐκ τῶν ἑσπερινῶν σκέψεων.

Κατ' Αὐγούστον. Ἐν Πειραιεῖ.

[Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.]

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΕΧΑΓΙΑ.